

MİLLETLERARASI SOSYAL POLİTİKADA ZİRAAT İŞÇİLERİ (*)

Yazan: Prof. Dr. Gertrud SAVELSBURG

Çeviren: Dr. İhsan ERKUL

İş Hukuku ve Sosyal Politika Asistanı

I. Devletlerin Millî Ziraî Sosyal Politikalarının Gelişmesindeki Yavaşlık

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı, %15 i ücretli olmak üzere, dünyadaki faal nüfusun %60 ının ziraî sektörde çalıştığı halde, bunların durumlarının sosyal politika içersinde lâzım geldiği şekilde dikkate alınmamış olduğu gerekçesiyle, 1938 yılında «Daimî Ziraat Komitesi» ni kurdu. Hakikaten modern sosyal politika içersinde ziraat işçilerinin uzun müddet hesaba katılmadığı görülür. Hattâ, eski bir sosyal politika geleneğine sahip olan devletler bile ancak son zamanlarda ziraat işçilerinin himaye ve emniyetini, endüstri işçilerinin şartlarına yaklaştırma yolunda gayretler sarfetmeğe başlamışlardır. Bu gecikmenin şüphesiz muhtelif sebepleri vardır: Evvelimirde pedersahi bir nizam içersinde ziraat işçileri ile ziraatte çalışan diğer kimselerin emniyet altında bulduklarının düşünülmesi, nizamın kendisinden daha uzun bir zaman muhafaza edilmiştir. Bunun dışında ziraatte sendikalaşma relativ denecek bir şekilde geç vukuu bulduğu cihetle, ziraat işçileri kendi arzularını

(*) Die Landarbeiter in der internationalen Sozialpolitik, Gegenwartsprobleme der Agrarökonomie, Festschrift für Fritz Baade zum 65. Geburtstag, Hamburg, 1958, s. 334 - 351.

ancak çok geç dile getirebilmişlerdir. İçlerinden en faalleri çok ke-re endüstri sahasına geçerek ziraî sektörden uzaklaşıyordu. Ayrıca endüstriyel sahada iş münasebetlerinin sosyal nizamı, kabul edile-ceği üzere, bir an evvel halli gereken daha müstacel bir konu olarak ön görülmüştür. Nihayet ziraat ve orman işleri gibi tabiat şartları-na son derece bağlı faaliyetlerin kanunla düzenlenmesi, teknik yek-nesaklığın çok daha kuvvetli olduğu endüstriyel faaliyetlerin dü-zenlenmesinden hakikaten daha zordu. Zira ziraatte çalışma şart-larının çok mütenevvi oluşu, birçok istisnaî durumların ortaya çık-masına sebep oluyordu.

Bütün bu hususlar dışında, zaten gümrük himayesi ve sık sık malî yardım istemek zorunluluğu altında kalan muhtelif devletler-deki çiftçilerin, sosyal politikanın icap ettirdiği malî yük karşısın-da masraflarının artması neticesinde tehlikeye girecek işletme ran-tabiliteleri dolayısıyla, bu işe taraftar olmamaları da meselenin ayrı bir yönünü teşkil eder.

II. Ziraî Faaliyetlerin Milletlerarası Sosyal Politika İçersine Alınmasındaki Geçikme

Ziraî faaliyetler millî kanun koyucuları önüne o kadar hususi-yet arzeden meseleler getirdi ki, gittikçe artan güçlükler karşısında, Birinci Dünya Harbi bitir bitmez, evvelâ Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı içersinde olmak üzere, ziraî sosyal politika sahasında mil-letlerarası sosyal normlar ortaya konmaya başlandı. Milletlerarası pazarlarda rekabet imkânı için ihtimamda bulunmak kaygusu mil-letlerarası sosyal politikanın esas muharrikini teşkil ettiği müddet-çe ziraat, milletlerarası sosyal politikanın alâkası dışında kaldı ve yalnız bu görüş zaviyesinden endüstri işçilerine cari oldu.

Millî nizamlara ve teşkilâta bağlanma imkânının yoksun bu-lunduğu yerlerde, milletlerarası normlar, hemen hemen gerçekleş-mekten çok uzak kalıyordu. Zira Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı devletlerin millî egemenlik (souveraenitaet) hakkı üzerinden kayıtsız şartsız aşamazdı. Bunun için meselenin millî hudutlar içersinde hissedilmiş ve ortadan kaldırılması için lüzumlu vasıtaların temin ve hazırlığın yapılmış olması gerekiyordu. İşte bilhassa bu husus uzun zaman ziraî sahada eksikliğini göstermiştir. Bunun ne-ticesi olarak da Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı tarafından bugüne kadar kabul olunan Sözleşme ve Tavsiyelerin pek azı ziraat işçile-

rini alâkalandırmaktadır. Başka bir değişle %10 unun bile ziraâ iş meselelerini kapsamadığı görülür. (Bununla beraber şüphe yokki milletlerarası sosyal politika normlarının tesir ve mânası yalnız ratifikasyon sayısı ile ölçülemez).

III. Ziraatte Prodüktivite ve Sosyal Politika

1945 den beri milletlerarası sosyal politikada artık yalnız zayıfın himayesi veya milletlerarası pazarlarda rekabet imkânının muhafazası için hareket edilmemektedir. Sosyal adaletin dünya sulhünün temel şartı olduğu yolunda kuvvetle belirtilen âmil, milletlerarası sosyal politika görüşünü de bu istikamete çevirdi. Az gelişmiş memleketlerin iktisadî büyümesi için yapılan çaba yarışında milletlerarası dünyayı harekete getiren, huzursuzluk doğuran meseleler ortaya çıktı. Bu arada ziraat işçisi de bugüne kadar unutulmuş bir faktör olmaktan çıkıp, merkezi bir yer aldı. Bu anlayış Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının neşriyatında, kararlarında, tartışmalarında birçok defa ifadesini de buldu.

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Daimî Ziraat Komitesi 1952 yılında ziraatte meslekî yetişme, ziraâ reform meseleleri, ziraatte çocukların çalışması, teknik tekâmül ve makineleşmenin ziraate tesiri, Asya'da yarı kiracıların çalışma şartları, ziraâ iş hukukunun tatbikinin kontrolü, çalışma ve işsizlik meseleleri gibi konularla karşılaştı.

Evvelce Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı daima, çalışma şartlarına bağlı kalınarak, bir yere bağlı olarak ücretle çalışanların, yani işçi ve müstahdem, çalışma şartlarına bağlı kalan meseleleri üzerine sözleşme ve tavsiyeler kabul etmişti. Fakat az gelişmiş bölgelerde ziraatin inkişafı, prodüktivitenin artması için, bir yere bağlı olarak çalışanlar kadar müstakil çiftçilerin de kültürel ve sosyal seviyelerinin yükseltilmesi lâzım gelirdi.

Meselenin bu şekilde genişletilmesi pek tabii ki milletlerarası normların ortaya çıkmasını da güçleştiriyordu. İhtiyaç sahibi ziraâ nüfusa yardım ve onları teşvik şekli yalnız onların kültürel, iktisadî ve sosyal durumlarına göre çok değişmekle kalmayıp, aynı zamanda onların birbirinden çok değişik bir hukuk düzeni içerisinde bulunmaları dolayısıyla, milletlerarası mukaveleler, bütün bu durumlar gözönünde tutularak, ancak pek umumî bazı şeyleri ihtiva edebiliyordu.

IV. Sosyal ve Ziraî Politika Tedbiri Olarak Meslekî Eğitim

Milletlerarası Çalışma Konferansının 1956 yılında çıkardığı «Ziraatte Meslekî Eğitim» hakkındaki tavsiyesi, ziraî sosyal politikanın yeni istikamatinin iktisadî politika hedefleriyle sıkı ilgisini, başka herhangi bir dökümandan daha iyi açıklar. 1921 tarihli Tavsiye'de, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtına âza devletleri ziraatte meslekî eğitimi teşvike ve bilhassa ziraat işçilerinin meslekî eğitiminin ziraatte faal diğer insanlara tatbik olunan şartlarla sağlanmasına gayret gösterilmesi istenirken, yeni tavsiyede ziraatte çalışanların hepsi, hattâ ev kadınının eğitim durumu bile ele alınmıştı. Bütün bunların gayesi ziratte produktiviteyi arttırmaktı. İnsanlar modern makine ve çalışma metodlarıyla rasyonel işletme idareciliğini öğrenip tatbik etmek suretiyle, topraktan daha fazla hasıla alabilme imkânına sahip olabileceklerdi. Şüphesiz bu arada, daha yüksek bir hayat standardı, daha uygun çalışma şartları, daha iyi iş ve işçi bulma hizmeti, meslekten daha fazla zevk alınması gibi hususlar da produktivitenin artmasıyla birlikte zuhur edecekti. Bütün bunların ardında, sarahaten ifade edilmemekle birlikte, bütün iktisadın kül olarak inkişaf plânı düşüncesi yatıyordu.

Milletlerin durumları arasındaki büyük farklar dolayısıyla bütün bunların bir teşvikten ibaret kalacağı da biliniyordu. Bu arada az gelişmiş memleketlerde, en teknik vasıtalar ve en yeni metodlar kullanılsa bile daima en iyi neticenin elde edilemeyeceği de anlaşılıyordu. Zira eski sosyal bünyenin değişmesi gayretleri sırasında buralarda büyük ehemmiyete haiz yeni problemler ortaya çıkıyordu. Mezkûr tavsiye bu hakikati de kabul ederek, belirtilen hedeflere, «memleketlerin intibak kaabiliyetlerine uygun», «iktisadî ve sosyal inkişaflarına paralel düşen» çok taraflı bir eğitimle basamak basamak yükselmek suretiyle ulaşılabileceğine işaret ediyordu.

V. Milletlerarası Pozitif Ziraat İş Hukuku

The International Labour Code bhusus zirayı sahayı ilgilen-diren 9 Sözleşme ve 8 tavsiyeyi ihtiva eder (1). 1958 yılında da bu-

(1) Bu Sözleşmeler ve Tavsiyelere ait metinler için bk. Conventions and Recommendations 1919 - 1949, International Labour Office, Cenevre, 1949 (İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve Almanca baskıları vardır. 1949'dan sonraları için basılmış müstakîl metinler bulunur.) veya, The International Labour Code 1951. A Systematic Arrangement of the Conventions

na ilâveten Plântaj işleri üzerine bir sözleşme ile tavsiye de çıkarılmıştır. Endüstri ile Ticaret ve küçük sanat'lar alanında benzer meseleler daha evvel kaidelere bağlanmıştı. Ziraatte iş şartlarının normlanması hakkında evvelce bahsedilen güçlükler, milletlerarası ziraat iş hukuku içersinde de, aşağıda görüleceği üzere, açıkça kendini gösterir.

1 — Meslek birlikleri kurma hakkı

1921 yılında kabul olunan ziraat işçilerinin meslekî birlikler kurmaları hakkındaki sözleşme, 1947 — 1949 yılları arasında benzer mahiyetteki milletlerarası normlama çalışmalarını hızlandırdı. 1947 — 1949 kaideleri sosyal tarafların hakları ve vazifeleri ile onların kontrolunu tanzim eden nizamları ihtiva ettiği halde, 1921 yılında herşeyden evvel ziraat işçilerinin sendika kurmaktaki dezavantajlı durumlarını ortadan kaldırmaya esas teşkil eden bir temel fikir ortaya koyuyordu.

Ziraat işçilerinin meslekî birlikler kurma hakkı Avrupa devletlerinde bile, Birinci Cihan Harbi sonuna kadar, henüz sadece çok arzu edilen bir husus olarak kalmıştır. 1921 tarihli sözleşme bilâhare 1.6.1964 tarihine kadar 75 devlet tarafından kanunlaştırıldı. Bugün artık birçok Avrupa memleketinde konu, hukukî bir imkânsızlıktan ziyade, kendi haklarını elde edebilecek kudrette güçlü sendikaların noksanlığı meselesi halini aldı. Bu sebepten hâlâ ziraatte çalışanların devletçe himayesi zarureti başgösterir.

2 — Çocukların çalışması

1921 tarihli sözleşme ile ziratte çalışanların asgari 14 yaşında olması esası kabul edilmiştir. Bu suretle endüstri, küçük sanatlar ve denizcilikte aynı konuda tesbit olunan esaslarla mutabakat sağlanmıştır. Ancak kavram ziraî sektörde çalışanlar için, aşağıya alınan bu hususla ilgili sözleşme metninde de görüleceği üzere, daha elâstiki tutulmuştur.

<Md. 1 — 14 yaşından aşağı çocuklar âmmeye ait veya hususî ziraat işletmelerinde veya teşkilâtlarında yalnız okul saatleri dışın-

da faaliyette bulunur veya çalışabilirler. Bununla beraber bu faaliyetler mektebe gitmeğe hâlel getirmemelidir.

Md. 2 — Pratik meslekî eğitim maksadıyla ders ve okul saatleri öyle tanzim edilmelidir ki, çocuklar hafif zirâî işlerde veya bilhassa kolay mahsul toplama işlerinde faaliyet gösterebilmelidir. Bununla beraber okul müddeti bütün bir yıl içinde 8 aydan daha az olamaz.»

Görüldüğü üzere kesin bir çalışma yasağı yoktur. Durum te- reddütsüz birçok memleketteki teamüle uymakta ise de, ancak bu- nun tesirli bir himaye tedbiri olduğu söylenemez.

Çocukların ve kadınların gece çalışma yasağı hakkında endüstri- ride iki «sözleşme» çıktığı haldè, bu konuda ziraaat için 1921 yılında sadece kifayetsiz iki «Tavsiye» ön görüldü. Bu tavsiyelerde 14 yaşından aşağı çocukların 10, 14 — 18 yaşlar arasındaki gençlerin 9 saat aralıksız istirahat etmeleri uygun görülyordu.

3 — Kadınların çalışması

1921 tarihli tavsiyede kadınlar için, imkân nispetinde aralıksız olmak üzere, 9 saatlik bir gece dinlenmesi ön görülyordu.

Ziraatte kadın işçilerin analık hali için 1921 yılındaki tavsiye ile diğer iş kollarında çalışan kadınlara bu konuda tanınan haklara uygun tedbirler teklif olundu. Adet ve ananelerin ziraatte çalışanlar arasında endüstride çalışanlar arasında olduğundan şüphesiz çok daha farklı olduğu düşünülecek olursa ve endüstride bile aynı mevzuuda kabul edilen 1919 tarihli Sözleşmenin bugüne kadar pek az devlet tarafından ratifize edildiği de bilindiği cihetle, tarafları bağlayıcı mahiyette olmayan böyle bir Tavsiye hakkında söylenecek fazla birşey kalmamaktadır.

4 — İş Müddetleri

Ziraatte iş müddetlerinin normlanması yolundaki müzakereler bugüne kadar herhangi bir neticeye ulaşamadı. Millî kanunlarla da bu sahada çok az bir çalışma yapıldığı görülür. 1921 yılında sadece 15 devlet ziraaatta iş müddetlerinin herhangi bir şekilde hudutlandırılması yolunda tedbir almış bulunuyordu. Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının, bir Sözleşme veya Tavsiye ile işveren ve sendikaları ziraaatte yıllık çalışma saatlerinin hudutlandırılmasını teşvik

etmek için yaptığı teklif, Adalet Divanında bir selâhiyet dâvası açılmasına kadar götürüldü. Dâva Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının lehine neticelendiyse de, mesele «Daimî Ziraat Komitesince» 1938 yılında yeniden ele alınmaya kadar yatışmadı. İşçi temsilcilerinin haftada 48 saat üzerinden senelik ortalama çalışma müddetinin tesbiti yolundaki teklifleri, ekseriyeti sağlayacak taraftarı bulamadı. Komite evveleminde araştırmaların devam ettirilmesine karar verdi. Aynı sene Roma'daki Milletlerarası Ziraat Enstitüsünün bilirkişi raporunda, yalnız saat ve hafta usulüyle bir başkasının emrinde çalışan, küçük çiftçi ve benzerleri dışında kalan ve ziraatte bütün sene faaliyette bulunan ücretliler için çalışma müddetlerinin tanziminin mümkün olabileceği belirtilmişti. Daimî Komitenin 1949 yılındaki yeni bir projesine kadar da durum aynen muhafaza edildi. Bu proje, idareci pozisyonunda bulunan şahıslarla aile efradı, muvakkat ve istisna aktiyle çalışanlar dışında bütün ziraat işçilerini kapsıyordu. Yolda geçen müddetler iş müddetleri içersinde sayılıp, ara istirahatleri ise iş müddetlerinin dışında tutuluyordu. İş müddeti normal olarak günde 9 ve haftada 54 saat üzerinden yılda en fazla 2400 saat olacaktı. Milletlerarası bir Sözleşme olarak formüle edilinceye değin bu teklif de faydalı olamadı.

5 — Ücretli yıllık izin

Milletlerarası sahada ziraat işçilerinin çalışma zamanlarıyla ilgili yegâne husus ücretli yıllık izinlerine ait bir Sözleşme ile bunu tamamlayıcı bir Tavsiyedir.

Ziraat işçileri dışında kalan işçiler için bu mesele daha 1936 yılında Milletlerarası Çalışma Konferansında müzakere edildi. Araya giren harb ziraat işçileri için bu yolda normlamalar yapılmasını engelledi. Nihayet, kanun veya toplu sözleşme ile birçok memlekette ziraat işçilerine ücretsiz yıllık izin verilmeğe başlandıktan sonra, ancak 1952 yılında bu konuda milletlerarası bir karar çıkmasına zemin bulunabildi. Ziraat işlerinin pek özel ve değişik çalışma hususiyetleri göstermesi bakımından çıkarılan sözleşme ancak çok umumî bazı temel esasları ihtiva edebiliyordu. Sözleşmede ücretli veya başka herhangi bir şekilde tanzimi metodu devletlerin kendilerine bırakıldığı gibi yine her devlet ziraat işçilerinin sınıflarını, izin müddetini, tatile hak kazanabilmek için hangi şartların yerine getirilmiş olmasının lâzım geleceğini ve yıllık izin zamanını özel durumlarına göre kendileri tesbit edeceklerdi.

Her Őeye rağmen tatilde iÇi tam ¼cretini alacaktı. Tavsiye'de millî Őartlar m¼saade ettiği kadar ¼abuk tatbik olunmak ¼zere, hastalık halinde ge¼en m¼ddet ¼alıŐma zamanından sayılmak Őartiyle, tam bir iŐ yılı ¼alıŐmıŐ olanlara en aşağı bir hafta ¼cretli yıllık izin verilmesi teklif olunmuŐtu. 16 yaşından k¼¼¼klerin 2 hafta tatil yapması, tatilin aralıksız, bir defada verilmesi ve hizmet m¼ddeti arttıķa tatil m¼ddetinin uzatılması ¼n g¼r¼lm¼Őtu. B¼t¼n el¼stikiyetine rağmen ne de olsa bu normlar bir baŐlangı¼ teşkil ediyordu. Ő¼phe yokki her katagoriden ziraat iŐileri i¼in yıllık izin, onların kendi iŐletmelerine ayırabilecekleri zaman demek olduğu cihetle, onlar i¼in tatil olmaktan da b¼y¼k bir m¼na taŐır.

6 — Asgarî ¼cretler

1951 tarihli «Asgarî ¼cretlerin Tesbiti» hakkındaki S¼zleŐme, kimler i¼in ve ne Şekilde asgarî ¼cret tesbit edileceği hususunda karar vermeği birkere daha devletlerin kendilerine bırakmıŐtı. Ziraatin ¼zel karakteri dolayısıyla, mal olarak da ¼cretin ¼denebileceđi hesaba katılmıŐtı. Fakat ¼cretin makul ve ŐahıŐsların ihtiya¼ına yetecek kadar olması garanti altına alınması gerekiyordu. Devletlerin hangi b¼lgelerde bu s¼zleŐmeyi tamamen, kısmen veya hi¼ tatbik etmeyeceklerini taahh¼d ve beyan etmeleri l¼zım geliyordu. Bu s¼zleŐmeye ait Tavsiye, ge¼im masraflarını karŐılayacak asgarî ¼cretlerin nasıl tesbit ve zaman zaman tadil ile il¼n ve kontrol altında tutulabileceğini g¼steren metodlara haviydi. S¼zleŐme 1.6.1965 tarihine kadar 26 devlet tarafından millî kanunlar haline getirilmiŐtir.

7 — İŐk¼n meselesi

1921 tarihli ziraat iŐilerinin iŐk¼nı ile ilgili tavsiyedeki normlara benzer normların, bunun dışında milletlerarası iŐ hukuku sahasında bir de yalnız deniz adamları i¼in mevcut bulunduğu g¼r¼l¼r. İŐk¼n meselesi umumiyetle sabit bir yeri olmayan, serbest iŐiler i¼in bahis mevzuudur. Ő¼phesiz b¼t¼n memleketlerde ziraat i¼in tamamen akt¼el bir konudur. İŞveren her yerde ziraat iŐilerine m¼nferit, grup ve ailelerin ik¼meti i¼in, gerektiği hallerde ¼sıtılabilir bir ik¼met yeri vermeli ve gurup halinde ik¼mette herbir iŐiye bir yatak, yıkanma yerleri v.s. garanti edebilmeliydi. Ahırklar, samanlıklar, sundurmalar insanların ik¼meti i¼in kullanılmamalıydı. G¼r¼ld¼đu ¼zere b¼t¼n bunlar hakikat olmaktan daha ¼ok uzak

bulunulan asgari bir programdı. Bu hususların tatbik edilebilmesinde memleketlerin genel hayat alışkanlıkları yanında ziraî gelirin yükseklik durumu da mühim bir rol oynar.

8 — Sosyal sigortalar

Sosyal sigortalar sahasında Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı uzun müddet, ona uymayı kabul eden devletler için ayrıca ziraat işçilerine tatbik edilecek özel bir kanun çıkarılmasını lüzumsuz kılan, 1952 tarihli sosyal güvenlik hakkındaki mufassal Sözleşmenin aksine, eski memleketlerin gittikleri yoldan giderek, ziraat işçilerinin gelirlerinin kesilmesinden doğan rizikoların münferiden emniyet altına alınması yolunu tuttu. Nihayet 1921 yılında, ziraat işçileri için de sanayi ve ticarî işlerde çalışan işçilerin şartlarına uygun bir sigorta imkânının hazırlanmasının artık zamanı gelmiş olduğu intibayı Cenevredeki toplantıya hâkim oldu.

1927 tarihli genellikle endüstrideki esaslara uyan, işçi ve müstahdemler için ziraî sahada hastalık sigortası sözleşmesinin 9. maddesi, düz ovoidan ibaret olan geniş araziler için özel bir karakteristik istisnaya havi bulunuyordu. Bu da «çok dağınık olarak yerleşmiş olan nüfusun kesafet azlığı ve nakliye imkânlarının kifayetsizliği dolayısıyla bu sözleşmeye uygun bir hastalık sigortası esaslarının tatbiki mümkün olmayan açıklık, vasi bölgelere sahip devletlerin bu sözleşmenin tatbikinden sarfı nazar edebilecekleri» hususudur.

Avrupada yalnız Finlandiya bu istisnadan istifade edebilirdi. Fakat Amerikan devletleri de, 1939 yılında yapılan bir toplantıda, Amerikan kıtasının büyük bir kısmının coğrafî dağınıklığı ve trafikten uzak yerleşme şekliyle ve âmme kurumlarının malî kudretlerinin düşüklüğü sebebiyle çiftçiler için yeterli bir sosyal emniyetin sağlanmasını çok güçleştirdiği hususuna dikkati çektiler.

Ziraate bu konuda çıkarılan diğer sözleşmeler, endüstride aynı konuda çıkarılanlarla mutabakat halinde bulunduğu için herhangi bir özellik ihtiva etmemektedir.

Çiftçilerin sosyal sigortalar dışında, eğer varlıklarının idamesini garanti altına almak istiyorlarsa, şüphesiz bir de Mal Sigortası yapturmaları lâzım gelir. Bu husus bilhassa yeni kurulan memleketler için ayrı bir problem teşkil eder.

9 — İşsizlik

Güç bir mevzuu olan ziraatte işsizlik konusuna Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı tarafından sadece 1921 yılında çıkarılan bir tavsiye ile dokunulmuştur. Buna göre iş bulma ve işsizlik himayesi ve sigortası esasları imkân nispetinde ziraatte de tatbik olunmalıydı. Bilhassa ziraatin intensifleştirilmesi suretiyle iş bulunması, iskân imkânı, fazla işgücünün endüstriye aktarılması, ziraî işletme ve kredi kooperatiflerinin sağlam esaslara bağlanması gibi iktisadî problemler hakkında teklifler de ihtiva ediyordu. Ziraatte iş bulma hizmetinin sosyal olduğu kadar iktisadî cephesinin de bulunduğu yapılan muhtelif konferanslarda ortaya kondu.

10 — Denizaşırı ülkelerdeki mahallî ziraat işçilerinin himayesi

Denizaşırı ülkelerdeki mahallî ziraat işçilerinin özel meseleleri önceleri yalnız milletlerarası sosyal politikanın ilgiyi üzerinde toplayan özel bir konusunu teşkil ediyordu. 1936 dan beri Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı buralarda mukaveleli işçilerin kullanılmasıdaki suiistimali kontrol etmeğe uğraşır. 1936 yılında bir sözleşme ile yerli halkın ikâmet yerlerinden çok uzaktaki işyerlerinde çalıştırılmaları şartları bir nizam altına alındı. Müteakiben 1939 yılında yerli halk tarafından mukaveleli bozulması halinde cezaî tedbirler kaldırıldı ve yazılı mukavele şekli kabul olundu. 1947 yılında iş mukavelelerinin 1 ilâ 3 sene devamı tahdidi konuldu. Nihayet 1955 yılında tatbik imkânına haiz tedbirlere havi yeni bir sözleşmenin dâveti yapıldı. 1957 yılında Milletlerarası Çalışma Konferansında bu yerli nüfus politikası üzerinde, metni Birleşmiş Milletler, FAO, UNESCO ve WHO nun müşterek çalışmaları ile ortaya konan yeni bir Sözleşme ve Tavsiye büyük ekseriyetle (165 Evet, 14 Hayır, 22 Çekimser) kabul olundu. Bu suretle modern cemiyette bu kimselerin meseleleri. şahısların, mülkiyetin, işin himayesi, kültürel ve dinî kıymetlerin muhafazası, meslekî eğitim, sosyal emniyet, sıhî işler, yetiştirme ve haberleşme meseleleri 37 maddede içersinde incelendi. Bu arada, bu kimselerin modern teknik ve medeniyetle temasa geldiğinde rastlayabilecekleri her durum da hemen hemen düşünölmüştü.

11 — Plântaj işleri

Plântaj işleri içi mevcut sözleşmenin müessiriyetinden mem-

nun olunmadığı için 1948 yılında Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı tarafından plântaj işleri ile ilgili meseleleri çözmek için özel bir komite kuruldu. Kahve, çay, şeker kamışı, kauçuk, muz, kakao, hindistancevizi, yer fıstığı, pamuk, tütün, sisal, jüt, hanf, ananas, prinç v.s. yetiştirmekle ilgili çalışmalar plântaj işleri arasına girmektedir. Bu çeşit ziraî işletmelerde, beyaz işverenler kadar siyah işverenler emri altındaki yerlerde de, işçi ve işveren münasebetleri yetersiz, işçilerin sosyal durumları ise tahammül edilemeyecek haldeydi. Tesirli bir sendika hareketi plântaj işçileri arasında halen de görülemez. Bununla beraber milletlerarası sahada bazı hükümetler gibi birçok plântaj sahibi işverenler bu konuda beynelmül normlar çıkarılmasına karşı alâka gösteriyordu. 1957 haziranında Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı genel kurulunda ilk defa müzakerelere olunan sözleşme tasarısı, o sırada mevcut sözleşmelerden komite kanaatinca plântaj işlerinde tatbiki kabil olan bazı seçilmiş kaideleri ihtiva ediyordu. Sözleşmede işe müracaat, alınma, bir yerden bir yere nakil, ücretler, ücretli yıllık izin, analık himayesi, kaza tazminatı, sendikalaşma hakkı, iş murakabesi gibi hususlara temas edilmişti. Aynı zamanda bu sözleşme dışında meslekî eğitim ve asgarî ücret hususunda da bir Tavsiye çıkarılmış bulunuyordu.

VI. Sosyal politika ve iktisadî büyüme

İktisadî ve sosyal meselelerin birbirine sıkı sıkıya girmiş olmaları sebebiyle sosyal projelerin tatbikinde iktisadî meselelerle de uğraşma zorunluluğu karşısında kalınılıyordu. Bu sebepten Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı tarafından hayat standardının yükseltilmesini teminen ücret politikası, kooperatifçilik hareketleri, prodüktivitenin yükseltilmesiyle ilgili meseleler tetkik olundu. 1953 yılında «Asian Advisory Committee» sinde bilhassa ziraî arazinin islâhı ve ziraî arazinin kazanılması esas konuyu teşkil etmişti. Aynı şekilde 1955 yılında ziraî krediler esas mevzuu olarak ele alındı. Beynelmül Çalışma Teşkilâtı mütehassısları tarafından kahve plântajları ve Guatemala'da gezici işlerdeki iş ve hayat şartları tetkik olundu. Bir diğer komisyon Salvador'da FAO, UNESCO ve WHO ile birlikte çalışmıştır. Burma, ücret politikası ile asgarî ücretlerin hazırlanmasında gerekli yardımı görmüştür. Seylanda başka bir komisyon ekim işlerinin tekâmül ettirilmesiyle, işçi ikâmetgâhlarının plânlanması üzerinde çalışmıştır. Hindistanda ev işleri vasıtasıyla plân-

taj işlerindeki işsizliğin azaltılıp azaltılamayacağı tetkik konusu edilmiştir. Beynelmielel Çalışma Teşkilâtı FAO ile birlikte Avrupada kira ve yarı kira üzerinde müşterek çalışmalara girmiştir. Beynelmielel Çalışma Teşkilâtı mahallî programlarla yerli halkla iyi münasebetler temin edecek irtibat büroları ve örnek işletmeler kurulmasını uygun görmektedir. 1947 yılında Beynelmielel Çalışma Teşkilâtı ve FAO arasında çok iyi neticeleri görülen bir anlaşma yapılarak her sahada müşterek çalışmalara geçildi. Az gelişmiş memleketler, üzerinde uzun zaman çalışılması icap eden yeni yeni problemler ortaya çıkarmaktadır. Bu memleketlerin daha uzun müddet kendi güçlükleriyle kendilerinin başa çıkabilmeleri ve bilhassa mahallî kaynakları ile sefaleti önleyebilmeleri çok şüphelidir. Dünya iktisadı artık tetkikler, tartışmalar ve mukavele metinlerinde kalmayan, sosyal bünyesi sarsılmış yerlere sokulan ve oralarda faaliyet gösteren bir Milletlerarası sosyal politika esaslarının tatbikini zorlamaktadır.